

України): науково-практичний коментар / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, С. С. Чернявський. Київ: Норма права, 2021. 130 с.
6. Case of Ashlarba v. Georgia (Application no. 45554/08). Strasbourg, 15 July 2014. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-145572%22>}}

Воробей Петро Адамович,
віцепрезидент Академії наук вищої освіти
України, доктор юридичних наук, професор,
академік

ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ДІЇ

Чинність закону, це насамперед забезпечення його виконання і реалізація. Закон не може діяти, якщо правозастосовники (органи дізнання, слідства, прокуратури і суду) не виконують своїх професійних обов'язків, або виконують їх не належним чином. В такому випадку закон не діє взагалі, або діє вибірково, або частково. Якщо проаналізувати чинне законодавство, то можна прийти до висновку, що ніяких обов'язків щодо виконання закону певними посадовими особами не встановлено. Є лише задекларовані обов'язки, які покладені на конкретних посадових осіб. Яким чином повинен реалізуватись цей обов'язок конкретно не зазначено. В органах дізнання та слідства знаходяться сотні тисяч кримінальних проваджень, але їх якісне розслідування ще далеко від того, яким воно повинне бути насправді. Навантаження на одного слідчого перевищує в десятки разів від норми, а тому говорити про якість розслідування і дотримання його процесуальних строків дуже важко. Від такої ситуації страждає забезпечення дії закону, а ті завдання, які перед ним стоять, не виконуються.

Законодавство про кримінальну відповідальність передбачає відповідальність за завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК), притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК), примушування давати показання (ст. 373) [1].

Вказані норми викликають більше подиву ніж усвідомлення їх юридичної природи. Складається таке враження, що слідчий або прокурор не знають де і коли арешт або інша слідча дія законні чи незаконні. На наш погляд це зроблено для того, щоб у вказаних осіб було виправдання уникнути відповідальності, стверджуючи при цьому, що не знав, не зрозумів, не перевірів, не з'ясував і т. ін. Спростувати і доказати завідомість надто складно. А може сам законодавець не розуміє змісту вказаних статей? Те ж саме можна сказати і про завідомість у злочині, передбаченому ст. 287 КК України,

адже технічний стан автомобіля може знати лише сумлінний працівник. І тут виникає риторичне питання. Чи буде завідомість у несумлінного працівника, який випустив в експлуатацію технічно несправний транспортний засіб, реально не знаючи його технічного стану? Відповідь - звичайно, ні. Юридична природа цих норм полягає в тому, що вказані особи перевищують свої повноваження. Але це лише 1 бік діяльності і відповідальності головних виконавців кримінального закону. Інший бік-це зобов'язання притягнути до кримінальної відповідальності всіх винних у вчиненні злочину. Без такого юридичного обов'язку всі розмови і законоположення про невідворотність кримінальної відповідальності і покарання так і залишаться розмовами.

Для дійсної законодавчої забезпеченості виконання кримінального закону, насамперед, необхідно в кримінально-процесуальному законі чітко і повно визначити безпосередні юридичні обов'язки всіх його виконавців-дізнання, слідчого, прокурора, слідчого судді.

Тяжкість, суспільна небезпечність невиконання цими посадовими особами таких обов'язків не тільки і не стільки в тому, що злочинець залишається непокараним, а в тому що не забезпечується захист особи, її свобод, прав та інтересів, що немає відшкодування заподіяної злочином шкоди, що страждає правопорядок у суспільстві. Не забезпечений виконанням кримінальний закон не діє, а діють злочинці. Із протидії кримінального закону і злочинців можна навіть вивести формулу: діяння злочинців зворотньо пропорційні дії (чинності) кримінального закону, тобто: чим менша дія (чинність) закону, тим більша діяльність злочинців [2].

Лише з вирішенням цих нагальних проблем можна сподіватися що закон про кримінальну відповідальність почне діяти, стане дійсно чинним і по-справжньому розпочнеться боротьба зі злочинністю в Україні. Але для цього потрібно не лише цивілізоване і сучасне законодавство, яке відповідало б усім викликам сучасного світу, але й політична воля керівництва держави.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінально кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернєя. 2-е вид., перероб. допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018, 1104 с.

2. Воробей П. А., Коржанський М. Й., Щупаковський В. М. Завдання і дія кримінального закону. Київ – 1986, С. 118–119.